

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

การศึกษามีบทบาทและความสำคัญยิ่งต่อวิถีชีวิตของคนและสังคม โดยเฉพาะการเตรียมคนเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นภารกิจของการศึกษาโดยตรง ซึ่งการจัดการศึกษาที่ตั้นั้นจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม ข้อ (3) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ หมายความว่าเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124, 2550: 2-24) อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2 542หมวด1 มาตรา6 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 4) โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรมและความรอบรู้อย่างเท่าทัน ให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง

แนวการพัฒนาคนดังกล่าว มุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะ และความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบอย่างยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549 อ้างถึงใน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553: 1)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) กล่าวว่าขณะนี้ประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ จากการมีโครงสร้างประชากรที่วัยสูงอายุเพิ่มขึ้น วัยเด็กและวัยแรงงานลดลง การพัฒนาที่ผ่านมาทำให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้น แต่มีปัญหาในด้านคุณภาพการศึกษา ซึ่งเห็นได้จากคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง โดยเฉพาะในปี 2553 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ร้อยละ 55 อีกทั้งยังมีปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นหญิงอายุ 15-19 ปี เพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับสังคมไทยเผชิญกับวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรม สะท้อนได้จากคนในสังคมมีความถี่ในการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหามากขึ้น ทั้งปัญหาครอบครัว การแย่งชิงทรัพยากรระหว่างชุมชน และความคิดเห็นแตกต่างกันทางการเมือง ผู้ใช้ความรุนแรงมักขาดความยับยั้งชั่งใจ ส่วนหนึ่งเกิดจากพฤติกรรม

เลียนแบบหรืออาจเกิดจากการเลี้ยงดูที่ขาดการใช้เหตุผล ขาดความเอื้อเฟื้อเอื้ออาทร ส่งผลให้ควมมีคุณธรรมและจริยธรรมของคนในสังคมลดน้อยลง นอกจากนี้ปัญหาที่สำคัญยิ่ง คือ การแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างน่าเป็นห่วง ขณะเดียวกันกลุ่มเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มเล่นการพนันมากขึ้น (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 128, 2554: 31-33) อีกทั้งข้อมูลจากโครงการเฝ้าระวังสถานการณ์เด็กไทยของสถาบันรามจิตติ พบว่าปัจจุบันเด็กและเยาวชนไทยอยู่ในสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงในเรื่องค่านิยมที่เกิดจากการเลื่อนไหลทางวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้าสู่ประเทศ ทั้งทางสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่ขาดการคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีงาม นำไปสู่ค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมเพิ่มมากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551: 29)

การปฏิรูปการศึกษา เป็นความพยายามที่จะดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามต้องการ และยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้น มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ มุ่งเน้นประเด็นหลักสามประการคือ 1) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเรียนรู้ของคนไทย 2) โอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกคนทุกส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการสถานศึกษา ซึ่งทั้งสามประการนี้จะส่งผลให้คนไทยยุคใหม่ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่านและมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่ม มีศีลธรรมคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รังเกียจการทุจริต และต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียงและสามารถก้าวทันโลก (ศูนย์ข้อมูลข่าวสารปฏิรูปประเทศไทย , 2553 อ้างถึงใน อารีรัตน์ ศรีเครือดัง, 2554: 13)

จุนิษฐ์ ลักษณะวิศิษฐ์ ขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้คนไทยทุกคนได้มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ และมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุ วัตถุประสงค์ คือ เก่ง ดี มีสุข โดยเฉพาะในด้านดินนั้น ได้มอบนโยบายสถานศึกษา 3D เพื่อให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงงาม 3 ด้าน หรือ 3D คือ 1) Democracy ยึดมั่นประชาธิปไตย 2) Decency มีคุณธรรม ความเป็นไทย 3) Drug-Free ห่างไกลยาเสพติด โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้สถานศึกษาทุกระดับ ทุกสังกัดจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามนโยบายสถานศึกษา 3D อีกทั้งได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3D ขึ้น ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3D ตัวบ่งชี้ และแนวทางการประเมินคุณภาพ เพื่อให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายสถานศึกษา 3D (สำนักกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 1-2) ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการที่ดีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อจัดการศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เป็นไปด้วยดีที่สุด และเยาวชนได้รับการดูแลอย่างมีระบบ

เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส จังหวัดสตูล และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย) เป็นเขตพื้นที่ที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบกำหนดขึ้น เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2549 เพื่อให้สามารถตั้งองค์กรพิเศษ และออกระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ให้สามารถ

รองรับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยพบว่า สาเหตุสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ที่มาจากหลายประเด็น เช่น ความไม่เข้าใจกันด้วยความแตกต่างทางขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา วัฒนธรรม ความเชื่อภาษา การขาดการศึกษาและการจัดการศึกษาที่ไม่เหมาะสม กับสภาพท้องถิ่น ปัญหาความยากจน การว่างงาน ยาเสพติด ปัญหาการเมืองการปกครอง อันเนื่องมาจากผู้สูญเสียอำนาจและผลประโยชน์ การเลือกปฏิบัติ ปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน และการพยายามเบียดเบียนประวัติศาสตร์เพื่อก่อให้เกิดความขัดแย้ง เป็นต้น (สมศักดิ์ ปลอดทองสม , 2553: 48) ปัญหาที่เกิดขึ้นได้สะท้อนให้เห็นถึงการขาดการพัฒนา ดังนั้นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม และสร้างความเข้มแข็งให้กับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการปกครอง ควบคู่กับการ จัดปัญหาที่เป็นเงื่อนไขต่างๆ และให้ความสำคัญทางด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตลอดจนการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น จะเป็นการแก้ปัญหาจากรากหญ้า สร้างประชากรที่มีคุณภาพอันจะเป็นใบเบิกทางไปสู่ การประกอบอาชีพ สร้างรายได้ และนำไปสู่ความเป็นปึกแผ่นทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงแห่งชีวิตของ ประชาชนก็จะตามมา ปัญหาสังคมก็จะลดน้อยลง และที่สำคัญการศึกษายังจะช่วยแก้ปัญหาในเรื่อง ของการถูกคุกคามเพราะ ความไม่รู้หนังสือ อันเนื่องจากมนุษย์หรือกลุ่มคนในมมมีตเป็นผู้สร้างและ เป็นผู้กระทำหรือจูงใจ (สภากวีวัฒนธรรมอำเภอหรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส, 2546: 192)

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัด ชายแดนภาคใต้ โดยมุ่งหวังที่จะให้การศึกษาเป็นส่วนช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและความสันติสุขใน พื้นที่ ซึ่งดำเนินการตามนโยบายแห่งรัฐที่จะพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ที่คำนึงถึงความต้องการ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเป็นอัตลักษณ์ของประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญ (สำนักนโยบายและ ยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ , 2553) โดยในวันที่ 28 พฤศจิกายน 2549 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้ชื่อการจัดการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่า “การจัดการ ศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ” เนื่องจากการดำเนินการแก้ไขปัญหาจังหวัด ชายแดนภาคใต้เป็นเรื่องที่มีลักษณะพิเศษ และมีความละเอียดอ่อน (สำนัก งานเลขาธิการสภา การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ , 2554: 2) แม้รัฐบาลได้พยายามเพิ่มโอกาสและพัฒนาคุณภาพ การศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ด้วยการจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษาที่มีคุณภาพเช่นเดียวกับภูมิภาคอื่นๆ แต่ในทางปฏิบัติก็ประสบปัญหาในการดำเนินการ โดยสาเหตุหลัก คือ ความไม่สงบในพื้นที่ที่เกิดอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง และการที่รัฐยังไม่สามารถ สร้างหลักประกันในเรื่องความรู้ที่มั่นคงปลอดภัย ได้ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา เนื่องจากครุมีเวลาในการจัดการเรียนการสอนน้อย โรงเรียนต้องถูกปิดชั่วคราวเมื่อมีเหตุการณ์รุนแรง ถูกเผาหรือถูกทำลายแล้ว ความมั่นคงด้านจิตใจที่จะทุ่มเทให้กับการจัดการศึกษาแก่เยาวชนในพื้นที่ ก็ลดลง ทำให้สถิติการขอย้ายออกนอกพื้นที่ของครูอยู่ในระดับสูง ครูที่เหลืออยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่มี ประสบการณ์น้อย ความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนด้อยกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอน มากกว่า นอกจากนี้ยังมีปัญหาครูสอนไม่ตรงวุฒิ จำนวน 2,338 คน จากจำนวนครูทั้งหมด 7,642 คน คิดเป็นร้อยละ 30.59 (สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 12: 2553) สำหรับการจัด การศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนใน 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ที่ถูกจัดอยู่ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะ กิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาซึ่งถือเป็นการศึกษาที่เป็นพื้นฐาน สำหรับการศึกษาต่อหรือเพื่อการประกอบอาชีพ โดยผู้เรียนที่ศึกษาในระดับนี้จะมีอายุ 12-18 ปี

ซึ่งเป็นวัยที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อในด้านความคิดและการกระทำ อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ ประกอบกับสภาพทั่วไปโรงเรียนมัธยมศึกษาแต่ละโรงซึ่งนอกจากจะเผชิญกับปัญหาความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรม เยาวชนติดสารเสพติด แล้วยังได้รับผลกระทบจากปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ทำให้รัฐบาลมีความมุ่งมั่นเป็นอย่างมากที่จะแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดคืนสู่ภาวะปกติ (แสงเพชร เรียบเรียง , 2550: 19) อีกทั้งจากสถานการณ์ที่เป็นอยู่ พบว่าการเดินทางมาเรียนของผู้เรียนและการเดินทางมาทำการสอนของครูและบุคลากรมักมีความเสี่ยงสูง จึงมีการทบทวนที่จะสนับสนุนการสร้างโรงเรียนประจำ โดยสร้างในพื้นที่ปลอดภัยและสามารถคุ้มครองได้ และรับเด็กนักเรียนจากโรงเรียนที่ถูกเผา หรือนักเรียนที่ผู้ปกครองสมัครใจมาเรียนในเขตที่ปลอดภัย เพื่อสร้างจิตสำนึกของความรักชาติ รักแผ่นดิน และความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างเข้มข้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ , 2554: ซ - ๓)ซึ่งนโยบายสถานศึกษา3D น่าจะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาบ่มเพาะให้เด็กมีคุณลักษณะดังกล่าว

ดังนั้นโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่ ทุกโรงเรียนต้องถือเป็นหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงปรารถนา เนื่องจากผู้เรียนทั้งในระดับชั้นประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาเป็นวัยที่จะต้องอาศัยการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมในสิ่งที่พึงปรารถนาให้และแนวคิดในทางสร้างสรรค์คือ การให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการคิดพิจารณาอย่างมีเหตุผล ประสบการณ์ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมก็จะติดตัวนักเรียนไปตลอด (โยธิน จันทร์สว่าง, 2552: 67) ฉะนั้นสถานศึกษาจึงต้องมีการจัดระบบการบริหารโดยผู้บริหาร ครู ชุมชน เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการจัดการศึกษาและทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ทางด้านการศึกษา อันจะเกิดผลดีต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีมาตรฐานตามเกณฑ์ มีการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาอยู่เสมอ นั่นคือ ผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญที่สุด เพราะผู้บริหารเป็นผู้กำหนดทิศทางในการทำงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน , 2550ก: 5) เป็นผู้ทำหน้าที่พัฒนาและรักษาคุณภาพของครูให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องวางแนวทางในการปฏิบัติหรือนโยบายที่ชัดเจน ให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น สอดคล้องกับนโยบายของรัฐโดยเฉพาะบทบาทใหม่ของสถานศึกษา บทบาทของผู้บริหาร บทบาทของครู บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องต้องสร้างกลไกในการจัดการเรียนรู้ครบวงจร เพื่อสร้างทักษะพื้นฐานให้เกิดแก่ผู้เรียนตามมาตรฐานที่กำหนด (อุษณีย์ โพธิ์สุข , 2543 อ้างถึงใน สมศักดิ์ สมมาคุณ , 2552: 3-4)

ด้วยเหตุที่สถานศึกษาทุกสังกัดได้นำนโยบายสถานศึกษา 3D สู่การปฏิบัติตั้งแต่ปี 2552 และการควบคุม กำกับ ส่งเสริม และดูแลพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นงานหนึ่งซึ่งผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ (ภัทรา เขียวจัน , 2553: 4) ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดสงขลา ตามความแตกต่างของครู คือ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยพบว่า ครูที่มีความแตกต่างกันทั้งใน ด้านเพศ (วิสิษฐ กิจปรีชา , 2541: นุชฤดี รุ่ยใหม่ , 2549) วุฒิการศึกษา (สำออง ใจการณ์ , 2544: รัชชก แสงวงกาญจน์ , 2546: วิชากร บัวหอม, ม.ป.ป.) ประสบการณ์การทำงาน (อรุณ รักธรรม, 2540: อุไร ทองด้วง, 2545: นิพนธ์ อนันตชาติ, 2550:

สุพรรณิการ์ พลายน้อย (2550: อาร์มี, 1958) และตำแหน่งหน้าที่ (พิมล รอดเรือง, 2539: นิพนธ์ พงษ์พัฒน์, 2545: พยุง มูลตรีภักดี, 2545) จะมีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาต่างกัน ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำนโยบายสู่การปฏิบัติ เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในทุกด้านของสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดสงขลา จำแนกตามสถานภาพทั่วไปของ ครู คือ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐานการวิจัย มีดังนี้

1. ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ สภาพการบริหารงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) แตกต่างกัน
2. ครูที่มีวุฒิการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ สภาพการบริหารงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) แตกต่างกัน
3. ครูที่มีประสบการณ์ การทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ สภาพการบริหารงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) แตกต่างกัน
4. ครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ สภาพการบริหารงานตามนโยบายสถานศึกษา 3 ดี (3D) แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องสภาพการบริหารงานตามนโยบายสถานศึกษา 3D ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดสงขลา ครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาสภาพการ บริหารงานตามนโยบายสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดน ภาคใต้ จังหวัดสงขลา ตามกรอบแนวนโยบายสถานศึกษา 3D ที่ให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อมุ่ง ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงงาม 3 ด้าน หรือ 3D ได้แก่

- 1) Democracy ยึดมั่นประชาธิปไตย
- 2) Decency มีคุณธรรม ความเป็นไทย
- 3) Drug-Free ห่างไกลยาเสพติด

สถานศึกษามีการบริหารงานตามมาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3D ซึ่งระบุไว้ใน มาตรฐานด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 3D ของกระทรวงศึกษาธิการ มุ่งองค์ประกอบ 5 ด้าน (2552: 10-15) ดังนี้

- 1) ด้านการวางแผน และส่งเสริมสนับสนุน
- 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ และจัดกิจกรรม
- 3) ด้านการพัฒนาครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา
- 4) ด้านการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย
- 5) ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดสงขลา ประจำปีการศึกษา 2555 จำนวน 316 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดสงขลา ประจำปีการศึกษา 2555 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของยามาเน่ (Yamane, 1973: 888) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 177 คน จากนั้นจึงสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ใช้ อำเภอกำหนดของโรงเรียนเป็นตัวแบ่งชั้นแล้วคำนวณตามสัดส่วนของครูแต่ละโรงเรียน และสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจับฉลากเพื่อให้ได้ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพทั่วไปของครู จำแนกได้ดังนี้
  - 1.1 เพศ คือ
    - 1.1.1 ชาย
    - 1.1.2 หญิง

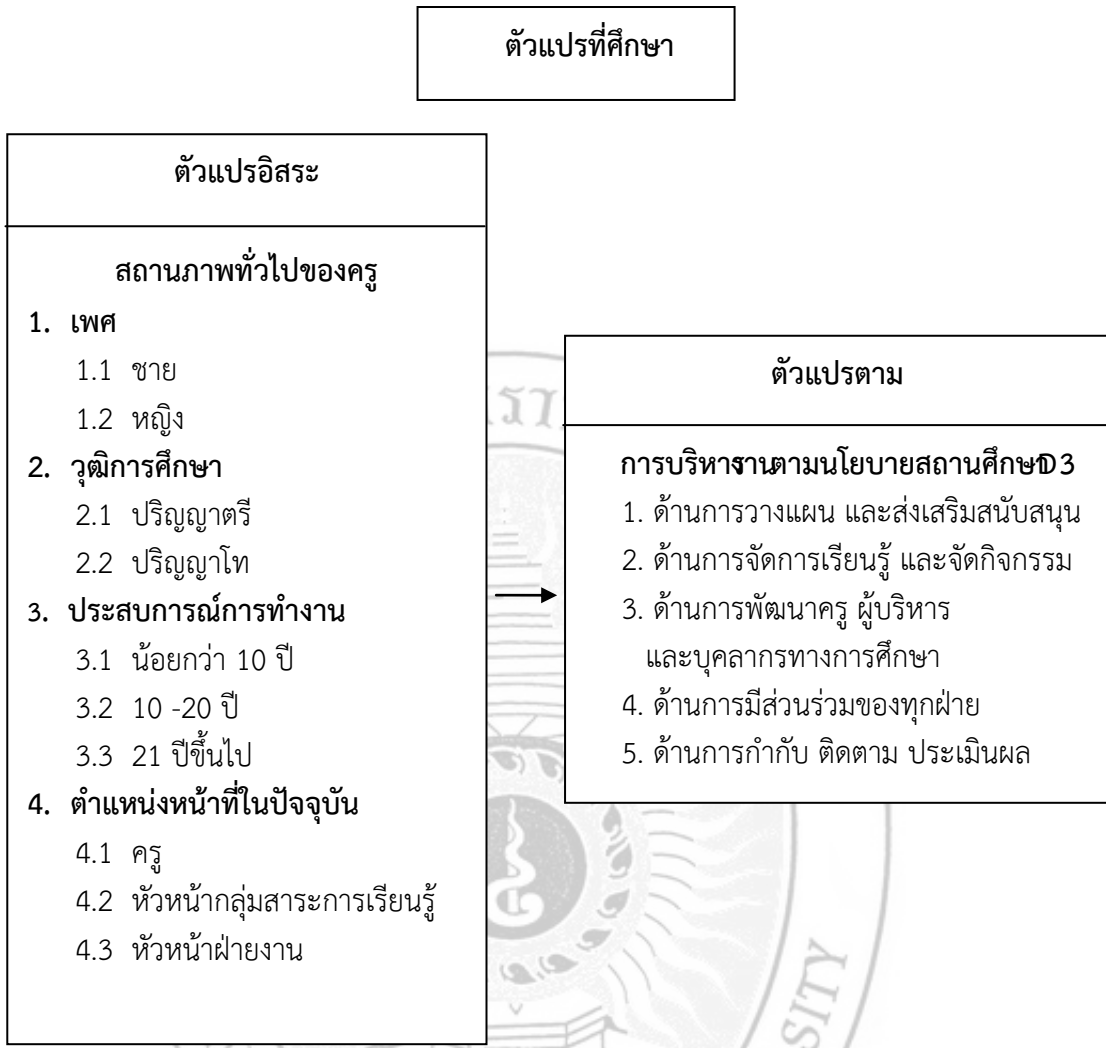
- 1.2 วุฒิการศึกษา คือ
  - 1.2.1 ปริญญาตรี
  - 1.2.2 ปริญญาโท
- 1.3 ประสบการณ์การทำงาน คือ
  - 1.3.1 น้อยกว่า 10 ปี
  - 1.3.2 10 -20 ปี
  - 1.3.3 21 ปีขึ้นไป
- 1.4 ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน คือ
  - 1.4.1 ครู
  - 1.4.2 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้
  - 1.4.3 หัวหน้าฝ่ายงาน

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการบริหารงานตามนโยบายสถานศึกษา 3D ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดสงขลา ตามมาตรฐานด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 3D ของกระทรวงศึกษาธิการ ใน 5 ด้าน (2552: 10-15) ดังนี้

- 2.1 ด้านการวางแผนและส่งเสริมสนับสนุน
- 2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรม
- 2.3 ด้านการพัฒนาครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา
- 2.4 ด้านการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย
- 2.5 ด้านการกำกับ ติดตาม และประเมินผล

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัย เรื่อง สภาพการบริหารงานตามนโยบายสถานศึกษา 3ดี (3D) ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. นโยบายสถานศึกษา 3D หมายถึง นโยบายกระทรวงศึกษาธิการที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านประชาธิปไตย (Democracy) หมายถึง ลักษณะผู้เรียนที่มีความตระหนัก เห็นความสำคัญ ศรัทธา และเชื่อมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งรังเกียจการทุจริต และต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง.

1.2 ด้านคุณธรรมจริยธรรม และความเป็นไทย (Decency) หมายถึง ลักษณะผู้เรียนที่มีคุณธรรม จริยธรรม ความดีงาม รู้ผิดชอบชั่วดี มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และยึดถือปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิต

1.3 ด้านภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด(Drug-Free) หมายถึง ลักษณะผู้เรียนที่รู้จักหลีกเลี่ยงห่างไกลยาเสพติด และสร้างภูมิคุ้มกันจากยาเสพติด

2. สภาพการบริหารงานตามนโยบายสถานศึกษา 3D หมายถึง สภาพการปฏิบัติงานผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูในการบริหารงานตามแนวนโยบายสถานศึกษา 3D ที่กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการตามมาตรฐานด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 3D ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ด้าน (2552: 10-15) ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผนและส่งเสริมสนับสนุน หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนได้ดำเนินการตามแนวนโยบายสถานศึกษา 3D โดยดำเนินการกำหนดนโยบาย จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาตามแนวนโยบายสถานศึกษา 3D เปิดโอกาสให้ครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผน วิเคราะห์ข้อมูลของโรงเรียนเพื่อใช้ประกอบการวางแผน จัดประชุมชี้แจง สร้างความตระหนักความเข้าใจให้แก่บุคลากร มีการกำหนดแนวทางการดำเนินการตามนโยบายสถานศึกษา 3D โดยกำหนดระยะเวลา งบประมาณ ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน และให้การส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาโรงเรียนตามแนวนโยบายสถานศึกษา 3D

2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ และจัดกิจกรรม หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนได้ดำเนินการตามแนวนโยบายสถานศึกษา 3D โดยดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมและบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3D โดยจัดโครงสร้างสาระการเรียนรู้ และแผนกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย จัดโครงการ/กิจกรรมด้านประชาธิปไตย ด้านคุณธรรม ความเป็นไทย และด้านยาเสพติด สนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อมาใช้ในการเรียนรู้ และสร้างนวัตกรรม โครงการ กิจกรรม ด้านประชาธิปไตย ด้านคุณธรรม ความเป็นไทยและด้านยาเสพติดที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2.3 ด้านการพัฒนาครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนได้ดำเนินการตามแนวนโยบายสถานศึกษา 3D โดยการให้ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายสถานศึกษา 3D ด้วยวิธีการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมจัดอบรมให้หรือศึกษาดูงานเพื่อให้สามารถนำความรู้ไปสู่อำนาจปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนได้ดำเนินการตามแนวนโยบายสถานศึกษา 3D โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนได้มีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามแนวนโยบายสถานศึกษา 3D รวมทั้งมีการเฝ้าระวังการเกิด พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมโดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และรับข้อมูลข่าวสารจากเครือข่ายชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ดีทั้ง 3 ด้าน

2.5 ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผล หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนได้ดำเนินการตามแนวนโยบายสถานศึกษา 3D โดยการวางแผนกำกับติดตามประเมินผล มีการประชุมร่วมกันกับคณะทำงาน เพื่อกำหนดกรอบ วิธีการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานที่เหมาะสม จัดให้มีการติดตามผลการดำเนินงานและความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ คอยให้คำปรึกษา

แนะนำ และแก้ปัญหา ในการปฏิบัติงานแก่คณะทำงาน จัดให้มีการประชุมร่วมกันเพื่อให้คำปรึกษา แนะนำในการปรับปรุงและพัฒนาการประเมินผลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีการรายงานผลการดำเนินงาน ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกได้รับทราบ รวมทั้งนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนา และปรับปรุงคุณภาพสถานศึกษา 3D

3. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการใน ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16 เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2555

4. ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน หมายถึง การจำแนกการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนออกเป็น ครู หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และหัวหน้าฝ่ายงาน ซึ่งแต่ละหน้าที่มาจากการพิจารณา ประสิทธิภาพ ความสำเร็จ ความสามารถตามความสามารถของแต่ละบุคคล

5. ครู หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่หลักทางด้าน การเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

6. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หมายถึง ครูผู้ที่มีหน้าที่ทางด้าน การเรียนการสอน การ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และเป็นผู้นำครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ซึ่งมี 8 กลุ่มสาระ ได้แก่ กลุ่ม สาระภาษาไทย กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการงานอาชีพและ เทคโนโลยี กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ กลุ่มสาระศิลปะ และกลุ่ม สาระสังคม ศาสนา และวัฒนธรรม

7. หัวหน้าฝ่ายงาน หมายถึง ครูผู้ที่มีหน้าที่ทางด้าน การเรียนการสอน การส่งเสริมผู้เรียนรู้ ของ และเป็นผู้นำครูในฝ่ายงานตามโครงสร้างของโรงเรียนซึ่งมี 4 ฝ่ายงาน ได้แก่ ฝ่ายบริหารวิชาการ ฝ่ายบริหารบุคคล ฝ่ายบริหารงบประมาณ และฝ่ายบริหารทั่วไป

8. เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส จังหวัดสตูล และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภोजะนะ อำเภอกงหรา อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย ที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบกำหนดขึ้น เพื่อให้สามารถตั้งองค์กร พิเศษ และออกระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ รองรับการทำงานแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้มากขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางใน การปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการบริหารงานตามนโยบายสถานศึกษา 3D ในโรงเรียนให้มี ประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับและเกิดผลดีต่อการพัฒนาองค์กรที่สมบูรณ์ ซึ่งจะส่งผลแก่ผู้เรียนอย่าง แท้จริง

2. ผลการวิจัยนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ครู และ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้โรงเรียนบรรลุ ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้